

Monikasvoinen Venezuela

Maailman korkein vesiputous, öljy, upeat missit ja kapellimestari Dudamel ovat asioita, joista Venezuela tunnetaan Suomessa. Moni tietää maan roomalaiskatoliseksi ja joku on pyrähtänyt Margaritan saarelle nauttimaan Karibian hiekkarannoista. Nuorempi polvi muistaa ”Mi Gorda Bella” -saippuasarjan, moottoriurheilun ystävät ihmettelevät venezuelalaiskuljettajaa F1-radoilla ja varttuneempi väki hyräilee Belafonten tahtiin kansan paluusta pelloiltaan yön saapuessa.

Poliittinen tilanne

Uutisissa Venezuela on näyttäytynyt viime vuosina ennen muuta ristiriitaisia mielipiteitä herättäneen ja lopulta 5.3.2013 kuolleen presidentti Hugo Chávez Fríasin myötä. Hänen vuodesta 1999 alkaen läpiajamansa ”bolivariaaninen vallankumous” sosialismeineen ja Kuuba-yhteyksineen on saanut osakseen sekä kritiikkiä että kiitosta niin Venezuelassa kuin ulkomaillakin. Toisille Chávez oli ”kansojen valo” ja ”isänmaan sydän”, toisille susi suden vaatteissa. Bolivariaanista ideologiaa opetetaan valtion kouluissa kaikilla tasoilla. Pitkän tähtäimen tavoitteena on luoda sosialistinen vaihtoehto länsimaiden kapitalismille.

Pinta-alaltaan n. kolme kertaa Suomen kokoista Venezuelaa leimasi aiemmin jako harvoihin opporikkaisiin ja suureen määrään rutiköyhiä. Nyt maa on jakautunut kahtia ennen muuta poliittisesti. Vaalivuonna 2012 ilmiö näkyi voimakkaasti jopa katukuvassa, ihmiset osoittivat pukeutumisellaankin kenen joukoissa seisoivat. Välillä tuntui, että ainoat asiat, joista ihmiset olivat yksimielisiä, olivat ylpeys omasta venezuelalaisuudesta ja jalkapallomaajoukkueen kannattaminen.

Chávezin työtä bolivariaanisen aatteen keulakuvana jatkaa nyt bussinkuljettajasta vuosien saatossa varapresidentiksi noussut Nicolás Maduro. Uudet presidentinvaalit pitäisi järjestää pikimmiten. Vaikka opposition väki arveleekin tilaisuutensa jo koittaneen, on varsin todennäköistä, että edesmenneen presidentin selväsanaista toivetta noudattaen Maduro valitaan presidentiksi.

Edistystä ja vaikeuksia

Syövän lopulta lannistaman presidentti Chávezin ansioksi on luettava mm. köyhien, alkuperäiskansojen ja naisten aseman parantaminen – etenkin lainsäädännön tasolla, mutta myös käytännössä. Koulutus-, ruokaturva-, eläke- ja asuntotilannetta on pyritty parantamaan. Maan ensimmäisen rautatieverkon valmistumista odotellaan ja suurkaupunkien metrokartat kasvavat. Monella tasolla maassa on ”tekemisen meininki”.

Kolikon kääntöpuolella mm. yrittäjät ja yksityisomistajat ovat olleet vaikeuksissa. Oppositiota kannattavan ei ole helppo löytää töitä, ja etenkin nuoria ammattilaisia on muuttanut maasta sankoin joukoin. Tiukka valuuttakontrolli on näivettänyt ulkomaalaisten yritysten toimintaa. Kotimaassa tuotetuistakin ruokatavaroista on pulaa ja tuontitavara on kukkarolle liian kallista. Devalvaatio kolkuttelee maan ovilla.

Korruptiota, jolla on maassa valitettavan pitkät perinteet, ei ole saatu poiskitketyksi. Hyvienkin valtion tukiohjelmien tulokset riippuvat niiden toteuttajista: jossakin saadaan slummihökkeleiden tilalle uusia koteja, toisaalla rahat katoavat matkalla parempiin taskuihin.

Suuri ongelma on myös yleinen turvattomuus. Rikollisuutta on paljon eikä aseiden käyttöä karteta. Päivittäin kymmeniä ihmisiä kuolee väkivaltaisesti.

Venezuelan kirkko ja lähetys

Suomen Lähetysseuran yhteistyökumppanina toimivan Venezuelan evankelisluterilaisen kirkon, Iglesia Evangélica Luterana en Venezuela eli IELV:n juuret löytyvät Euroopan sotavuosista. Tuhannet saksalaiset, unkarilaiset, skandinaaviset ym. siirtolaiset pakenivat Etelä-Amerikkaan ja perustivat omia etnisiä luterilaisia kirkkojaan. Niihin pyrittiin saamaan myös omankielisiä pappeja, ja toiminta oli varsin sisäänpäin kääntynyttä, liki kulttuuriklubimaista.

Venezuelassa nämä ”ulkomaalaisten” kirkot muodostivat aluksi löyhän yhteenliittymän. Yhteinen kirkko perustettiin 1980-luvun alkupuolella. Espanjan kieli valtasi alaa ja kirkon ensimmäinen täysin paikallinen seurakunta syntyi venezuelalaisen pastori Erdwin Delgadon työn ja mm. saksalaisseurakunnan taloudellisen tuen avulla Barinasin kaupungin slummialueelle.

Kasvun tueksi kutsuttiin apuun myös Suomen Lähetysseura. Venezuelassa on toiminut vuosien saatossa lukuisia SLS:n työntekijöitä. Ensimmäisiä olivat nuorisotyöntekijät Sirpa Saarela ja Sinikka Vuolanne. Heidän jälkeensä saapuivat diakonissa Virpi-Liisa ja pastori Pentti Mentu, jotka aloittivat työn syrjityn ja köyhän wayuu-alkuperäiskansan parissa Etnia Guajiran alueella.

Lähetysseuran toiminta

Virpi-Liisa Mentun aluksi puun alla pitämälle terveystieteelle virtasi wayuu-äitejä sairaiden vauvojensa kanssa. Pienten lasten kuolleisuus oli suuri ja mm. maitojauheen jakelu oli tarpeen aliravittujen lasten terveydentilan parantamiseksi. Sadeaikaan läheisen Maracaibon suurkaupungin jätevedet tulvivat wayuu-väen piholle saakka. Tämä lisäsi sairastumisia, eikä alueella vielä tuolloin ollut muita terveystieteitä. Nyt, 20 vuotta myöhemmin, on tilanne jo toinen, lähialueilla on useita valtion terveystieteitä. Myös yleinen hygieniataso sekä liikenneyhteydet ovat parantuneet. Wayuu-seurakunta tarjoaa kuitenkin yhä tukeaan myös terveysasioissa, antaa ensiapua ja toimii mm. valtion lääkeavun jakelupisteinä.

Lapsi- ja nuorisotyö on muodostanut merkittävän osan yhteisestä työstä kumppanikirkon kanssa. Tämä onkin perusteltua: Venezuelan liki 30 miljoonaisesta kansasta puolet on alle 30-vuotiaita ja heistäkin valtaosa alle 18-vuotiaita. Joka vuosi syntyy n. 500 000 uutta venezuelalaista. Yksinhuoltajia ja teiniäitejä on paljon ja perheet ovat suuria. Iässä, jossa suomalainen uranainen herää miettimään ensimmäisen oman lapsensa hankkimista, on moni venezuelalaisnainen jo isoäiti. Koulutustason nousun myötä naisten yhteiskunnallinen rooli on kuitenkin muuttumassa ja perheet pienenemään päin. Äitiys on silti hyvin arvostettua.

Suomen Lähetysseuran tukemista työmuodoista tällä hetkellä tärkein on kummilapsityö. Tuki leviää myös yksittäisiä kummilapsia laajemmalle: suosituissa läksynluku- ja tukiopetusryhmissä käy paljon lapsia kummiohjelman ulkopuolelta, ja seurakuntien pienet kirjastot nettiyhteyksineen palvelevat kaikkia lähialueen koululaisia. Nämä palvelut ovat tärkeitä, sillä läheskään kaikilla ei ole nettiyhteyttä kotona ja julkinen kirjastoverkko on käytännössä olematon.

Kirkko omille jaloilleen

Toistaiseksi viimeinen pitkäaikainen SLS:n lähetystyöntekijä poistui maasta 2009 ja työ on nyt paikallisten harteilla. Vain osassa IELV:n 10 seurakunnasta on pappi, joten vapaaehtoisten vastuunkantajien rooli on suuri. Esimerkiksi Barquisimetossa pappi hoitaa kasteet, vihkimiset sekä hautaukset ja käy pitämässä yhden jumalanpalveluksen kuukaudessa. Kaikki muu toiminta on seurakuntalaisten vastuulla. He huolehtivat viikoittaisten jumalanpalvelusten järjestämisestä sekä lasten pyhäkoulusta ja päiväleireistä.

Köyhille alueille lähetystyön tuloksena syntyneet wayuu-seurakunta Dios Proverá, San Gabrielin lähetyspiste sekä Barinasin seurakunta kamppailevat vielä itsekannattavuutensa kanssa. Ne jatkavat kuitenkin sinnikkäästi työtä etenkin lasten ja perheiden parissa. Kirkon väki mm. järjestää vapaa-

aikatoimintaa, jakaa ”äitiyspakkauksia” vähävaraisille perheille ja tukee erityislasten diagnosointia ja hoidon piiriin saattamista. Dios Proverá on toiminut myös hätämajoituspaikkana rankkasateiden takia kotinsa menettäneille.

Valencian kaupungissa sijaitseva El Redentor -seurakunta on kirkon seurakunnista aktiivisin. Se on onnistunut sekä säilyttämään siirtolaisjuurensa että avautumaan ympäröivään yhteiskuntaan. Seurakunnalla on kaksi omaa diakoniakohdetta, 12-paikkainen lasten turvakoti ”Amor, Fe y Esperanza” ja köyhällä San Blasin alueella sijaitseva Ystävyyden talo. Talossa toimii 24-paikkainen yhdistetty päiväkotijoukko ja esikoulu. Siellä myös tarjotaan alueen naisille kursseja käytännön taidoissa. Uuden osaamisen pohjalta moni nainen on perustanut mikroyrityksen ja näin parantanut perheensä toimeentuloa.

Suomen Lähetysseuran pieni yhteistyökirkko IELV toimii yhteiskunnallisesti haastavassa ja monisyisessä tilanteessa. Sillä on myös omia sisäisiä vaikeuksia, sillä työntekijäkunta vanhenee ja uusia vastuunkantajia tarvitaan. Jumalanpalvelukset, raamattupiirit ja retiriittitoiminta tarjoavat hengellisiä eväitä arjessa selviytymiseen, ja käytännön tuelle sekä armon sanomalle riittää kysyntää.

Katinka Käyhkö
Suomen Lähetysseura

Lähde: Instituto Nacional de Estadísticas de la República Bolivariana de Venezuela (vuoden 2011 väestölaskennan tulokset) <http://www.ine.gov.ve/redatam/index.html> (23.1.2013)